

**Carolus M. Romanorum Imperator, Et Francorum Rex,
Romano-Catholicus, Libris IV. Explicatus, Et Vindicatus**

Schaten, Nicolaus

Nevhvsii, 1674

Cap. 16. De distinctione Episcopi & Presbyteri; ac primùm, an Episcopus
jure divino major sit Presbytero?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-99067](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-99067)

illa enim fortunarum sunt damna, hæc animarum: nec reparabilia, nisi reditu ad veram Ecclesiam. Non hæc mea sunt argumenta, sed Catholicorum Theologorum, apud quos explicatiùs hæc legere poteris, qui tantam Scriptorum turbam nobis ubique obtrudis.

C A P V T X V I.

De distinctione Episcopi et Presbyteri; ac primum, an Episcopus jure divino major sit Presbytero?

Hanc controversiam hîc multis movet Nifanius, asseritque Episcopum & Presbyterum, jure divino eadem potestate Ordinis & jurisdictionis præditum esse. *Quanam autem hac in re Caroli M. fuerit sententia, inquit, non satis liquere. Nullum tamen dubium esse, quin cum Doctores sui sæculi senserit, quos nullum discrimen ait fecisse, inter Episcopum & Presbyterum.* Sed quàm falsò hæc scribat ac doceat cum suis, paucis ordine exponemus.

Nam I. falsam & hæreticam esse hanc Lutheranorum doctrinam, vel ex eo satis constat, quòd hæc eadem fuerit hæresis Aërij asserentis, nihil inter Episcopum & Presbyterum interesse, uti id referunt Epiphanius hæresi 75. & Augustinus lib. de hæresibus c. 53. quæ doctrina, cum damnata tum fuerit inter hæreses, satis hoc ad falsitatem Nifanij demonstrandam esse potest. Post Aërium hæreticum, qui hanc doctrinam primum inexit, teste Epiphanio, ut se ipsum consolaretur, quod Episcopus factus non esset, amplexus est Wiclefus hæresiarcha teste Thoma Waldensi lib. 2. art. 3. c. 60. & post illum Lutherani & Calvinistæ: nec alia magis ex causa, quàm quod nullos Episcopos nacti sint, qui cum illis defecerint, & novas illas hæreses probarent; seu quod nullos in Ecclesia sua Episcopos haberent, ad quos successionem quæ in potestate Ordinis & jurisdictionis consistit, referrent. Itaque novam Ecclesiam sine Episcopis, ex solis Presbyteris commenti sunt.

II. Igi-

II. Igitur Episcopum Presbytero tam potestate Ordinis, quàm jurisdictione majorem esse; idque jure etiam divino convenire Episcopo, definitum est in Concilio Tridentino Sess. 23. c. 4. idque ex ordinatione divinâ assertum. Hinc can. 6. & 7. *Si quis dixerit, Episcopos non esse Presbyteris superiores, anathema sit.* Multis hanc doctrinam Catholicam probat Bellarm. lib. 1. de Clericis c. 14. cæteri que Doctores ac Theologi apud Magistrum distin. 24. cum S. Thoma in 22. q. 184. art. 6. Sanè quod ad primum attinet de potestate Ordinis, res evidens est, non modo ex damnatione Aërij, sed communi SS. Patrum consensu: idque ex eo Patres asserunt, quòd solius Episcopi sit ordinare Presbyteros & Sacerdotes: ita enim Epiphanius hæresi 75. adversus hanc Aërij hæresin, quam furorem appellat: *Dicere ipsum Episcopum & Presbyterum æqualem esse, quomodo erit possibile? Episcoporum enim ordo, Patrum generator est: Patres enim generat Ecclesia: Presbyterorum autem ordo non potens generare Patres, per lavacri generationem, generat filios Ecclesie.* Idem in Concilio Antiocheno c. 10. & Ancirano c. 12. præscribitur, idem Damasus Pont. in Epist. 3. idem Chrysostomus, Theodoretus, Theophylactus, Oecumen. in c. 4. & 5. primæ ad Timoth. docuit. Expressè Hieron. Epistola 85. ad Evagrium: *Quid facit Episcopus exceptâ Ordinatione, quod Presbyter non faciat?* Ambrosius 3. in 3. c. ad Timoth. *Vterque Sacerdos, inquit, Episcopus videlicet & Presbyter, sed Episcopus primus est, ut omnis Episcopus Presbyter sit, non tamen omnis Presbyter Episcopus.* Unde quemadmodum Episcopus ordinet, ostendit: neque enim fas erat, ut inferior ordinaret majorem, nemo enim tribuit, quod non accepit. Idem, si cætera etiam deficerent, Traditio, & consuetudo Ecclesiæ evincit: inauditum enim à Presbyteris ordinari Presbyteros, ac Sacerdotes, aut Diaconos, nedum Episcopos. Hinc ordinatio à Chorepiscopis irrita semper habita, uti Damasus Papa Epist. 3. de Chorepiscopis: *Vacuum & inane est, quicquid in prædicto Sacerdotis summi egerunt ministerio.* Agit verò de Chorepiscopis, qui Episcopi non erant consecrati. Nam quidam etiam veri Episcopi erant ordinati: haud secus, quàm nunc titulares & Suffraganei Episcopi, & hi verè ordinant: quia veri Episcopi consecrati sunt. Postremum cum ordinatio Sacramentum sit, ut Calvinus admisit, & Sacramenta omnia à Deo sint instituta, sequitur qui major est Ordinis potestate per Sacramentum collatâ, hunc quoque majorem esse divinâ institutione.

Sed

Sed his omissis, quæ enucleatè pertractata sunt ab innumeris scriptoribus, ad Carolum M. accedamus. Hunc autem Episcopum Presbytero majorem credidisse, triplici argumentorum genere probo.

I. Sub Carolo M. & majoribus ejus, Episcopi non aliter quàm à tribus vel duobus Episcopis ordinati sunt, nunquam à Presbyteris vel Presbytero assistente. Ita enim præscribit Gregorius III. Epistolâ ad S. Bonifacium. *Quoties Episcopum consecraveris, duo vel tres convenienter cum Episcopi*, tom. 17. Concil. Parisiens. Zacharias quoque Papa Epist. ad Bonifacium. *Si quos reperiat pseudosacerdotes, erroneos, simulatores sub nomine Episcoporum vel Presbyterorum, qui nunquam ab Episcopis Catholicis fuerunt ordinati, hos inter Satana ministros haberi & tractari jubet*, tom. 17. Concil. Paris. can. 9. epist. in Epitome Canonum ab Hadriano ad Carolum M. missa can. 1. sancitur: *Episcopus à duobus vel tribus ordinetur*. Rursus can. 2. *Presbyter & reliqui Clerici ab uno Episcopo ordinentur*. lib. 7. Capitularium 674. *Si necessitas fuerit, tres Episcopi, in quocunque loco sint, Archiepiscopi præcepto ordinare possunt Episcopum*. Prorsus hæc ex Caroli M. ætate vides, uti ordinatio Episcopi ab Apostolis in Canonibus, & Concilio Nicæno præscripta & inde toto orbe Christiano observata erat. Ad hunc modum in Concilio Francofurtensi can. 10. Gerbodus ab Episcopatu dejectus, quod nec Presbyter Canonicè ordinatus esset, nec deinde testes proferre posset ordinationis suæ in Episcopum. Rursus can. 22. sancitum: *ne Episcopi in villis aut vicis ordinentur*, in quibus tamen locis, non alij quàm Presbyteri ordinati constituti quæ erant Pastores.

Inter Capitula Ecclesiastica Caroli M. capite 3. tom. 20. Concil. Paris. lex lata de servis Dei, quibus castra sequi & cum exercitu in hostem ire concessum, idque illis tantummodo permissum: *Qui propter divinum ministerium, Missarum scilicet solemnium adimplenda, & Sanctorum patrocinia portanda ad hoc electi sunt, id est unum vel duos Episcopos, cum Capellanis Presbyteris Princeps secum habeat, & unusquisque præfectus unum Presbyterum, qui hominibus peccata confitentibus judicare & indicare poenitentiam possit*. Id quod jam ante sub Carolomanno à D. Bonifacio statutum quoque erat, referturque etiam lib. 7. Capitularium c. 91. Quàm autem hic manifesta distinctio Episcopi & Presbyteri, quando Presbyteri etiam inter Episcopi Capellanos recensentur.

II. Epi-

II. Episcopi & Presbyteri distinctio manifesta est, ex ijs quæ de Chorepiscopis à Leone Pontifice consulto rescripta sunt ad Carolum M. & à Carolo M. post novâ lege sancita titul. 4. cap. 2. habenturque tom. 20. Concil. Paris. inter Caroli M. Capitula Ecclesiastica, & lib. etiam 7. Capitularium cap. 328. in hæc verba: *Placuit, sicut Leonis Papa & omnium Episcoporum nostrorum, ac reliquorum fidelium generali & Synodali consilio decrevimus, ut nullus Chorepiscopus per manus impositionem Spiritum tradere, aut Sacerdotes vel Levitas, aut Subdiaconos sacrare, vel virgines velare, aut sanctum Chrisma conficere, vel Ecclesias aut altaria sacrare, aut benedictionem in publica Missa populis tribuere presumat. Quæ omnia summis Pontificibus, id est, Cathedralibus Episcopis debentur, & non Chorepiscopis, vel Presbyteris; quorum formam juxta sanctorum Canonum decreta Chorepiscopi gerunt: si autem aliquid ex his agere tentaverint, irrita erunt, quæ ab ijs geruntur, & ipsi omni Ecclesiastico honore funditus priventur.* Ita Carolus, uti hæc pluribus à Leone Pontifice in responso ad Carolum M. tit. 401. decernuntur. Dicitur autem Chorepiscopi non à Choro sed *χωρὰ* quod & locum & regionem significat: inde villani Episcopi inter Presbyteros statuti à Leone nominantur. Eadem repetit Carolus capit. 329. Multa de his Carolus in Capitularium libris. Habes hic duo cum primis, munus Episcopi, & distinctionem Episcopi ac Presbyteri, ac ni cæcus sis, vides, quàm vestra Lutherana Ecclesia in arena sit posita, & à Caroli religione remota; quæ cum Luthero nullum Episcopum sortita est, à quo Presbyteri & Sacerdotes, ordinari potuerint. Idem est de Calvinistarum aliorumque hæreticorum Ecclesijs. Quantâ proinde fraude populum circumagatis, necesse est, qui in divinissima illa munia Episcoporum vos obtruditis, cum ne Presbyteri quidem & Sacerdotes sitis; quales tamen Chorepiscopi erant, & vicariâ etiam fortè jurisdictione Episcoporum donati erant per villas & oppida, qualem Archidiaconi, Decani rurales, & commissarii Episcoporum nunc communicatam habent: ut vel inde per errorem & sacrilegam temeritatem, cætera Episcopi munia sumferint. Sanè Lutherus, eo quod privatus monachus esset, nulla etiam hujusmodi jurisdictione præditus: ac tantum abfuit, ut pro sublimi Episcopi munere & potestate, Presbyteros aut Sacerdotes consecrare ordinareque per Ecclesias potuerit. Hinc licet cætera Episcopi munia in consecrando Chrismate, in confirmationis Sacramento populo

admini-

QQ

administrando, in consecrandis templis & altaribus abrogavit: quia tamen Ecclesiam, sine ministris sacrorum constituere non poterat; larvam hanc ministrorum sub nomine Presbyterorum introduxit, paresque Episcopis confinxit: Carolus verò M. sapientissimus Rex & Imperator, nihil hac in re egit sine Episcoporum sententia prius audita, nihil sine Apostolicæ sedis auctoritate accepta: & nihil Apostolica sedes decrevit, quod non ex verbo Dei scripto & tradito, per successionem à majoribus ex Petri Ecclesia acceperat. Quanto nunc consultius & certius nos Catholicæ Ecclesiæ salutem populi committimus, quam vos Lutherani, quorum tota Sacerdotalis potestas & Ecclesia, arundini, à ventis agitatae subnixa est.

III. Id discrimen inter Episcopos, & Presbyteros ostenditur, ex rebus gestis factisque Caroli M. Quippe Sapientissimus Rex, cum per Saxoniam nostram Christi Ecclesiam per Archiepiscopos & Legatos Apostolicæ sedis ordinaret, nec Episcopos haberet idoneos, quos primis Episcoporum sedibus imponeret: primum Presbyteris & Sacerdotibus, virisque Apostolicis commisit; ita D. Willehadum per septem annos Bremensi Ecclesiæ; ita Bernardum Abbatem Monasteriensi, eoque defuncto D. Ludgerum, qui deinde XII annos jurisdictione Spirituali tantummodo rexit Ecclesiam; ita Ansgarium Hamburgensi Ecclesiæ; ita alios alijs locis præfecit. Pòst ubi religio devictis barbaris firmata erat, omnes primos Saxoniae præfules, Episcopos consecrari voluit; uti id in historia Caroli M. ac rebus per Saxoniam ab eo gestis pluribus enarravimus. Inde D. Ludgerus ab Hildebaldo Colonienfi Archiepiscopo, Wiho, Willehadus, alijsque ab alijs Episcopis consecrati, & inuncti Episcopi. Inde lex illa Carolina lib. I. Capitularium c. 136. *Episcoporum ordinationem non oportet diu differre.* Quorsum nunc illa Episcoporum ordinatio, si Episcopus & Presbyter idem sint, & in eodem gradu constant? sanè omnes illi jam ante recensiti Presbyteri erant & Sacerdotes, ac viri etiam Apostolici multis laboribus perfuncti, clarique etiam miraculis, & tamen necesse erat Episcopos ordinari, crescente indies & firmatâ per Saxoniam Ecclesiâ, ad Sacerdotes initiandos, imponendosque populo Pastores; ad templa, & altaria consecranda, & alia Episcoporum munia: sine quibus nec religio propagari, nec Ecclesia ritè fundari poterat.

Hunc

Hunc in modum accidit, postquam XII Apostolici viri, quos inter principes Divi Willibrordus & Suibertus, ex Anglia advenerunt Ultrajectum, Pipino Heristallo, & Carolo Martello Principe, avo Caroli M, magna se messis per Frisiam aperuisset Evangelio, quo in successu operis sacri nihil sollicitius habuerunt, quam ut D. Willibrordus Romam contenderet consecrandus Episcopus, & Suibertus eodem consilio in Angliam remearet, ex qua Episcopus consecratus redijt; jam omnes illi, uno excepto, Presbyteri, & Sacerdotes erant: Et quid hac profectioe & consecratione opus, si Episcopus & Presbyter in eodem gradu sint Ordinis? Ita D. Bonifacius post imensos labores per Hassiam, Thuringiam & Germaniam, Presbyter, Romam demum profectus, à Gregorio Pontifice Episcopus consecratus est: ac deinde ampliante se inter barbaros Christi religione, jussus à sede Apostolicà alios Episcopos consecrare; quos inter D. Burchardus primus Herbipolensis, primusque vicario munere Paderbornensis Episcopus, uti hæc multis exponit Othlon. & Serrarius in vita D. Bonifacij. Quorsum, inquam, hæc tam impensè curata provisio? nisi quia idem omnium sæculorum sensus fuit. Quòd Cyprianus scripsit, Epistola 69. *Scire debes Episcopum in Ecclesia esse, & Ecclesiam in Episcopo, & si quis cum Episcopo non sit, in Ecclesia non esse; & frustra sibi blandiri eos, qui partem cum Sacerdotibus Dei non habent.*

Obijcit 1. Nifanius, Episcopi nomen olim commune fuit Presbyteris cum Episcopis: quam in rem, omissis Scripturæ locis, quæ ab alijs adferuntur, adducit Vasquez, Alfonsum à Castro, Alcuinum, Occumenium aliosque. & non tanto Scriptorum numero opus erat; ultrò id cum Chrysostomo etiam largiamur: quando interim res ipsæ & potestates distinctæ erant, ut vel ex solo Hieronymi dicto cognoscas: *Quid facit Episcopus exceptà Ordinatione, quod non facit Presbyter?* Ac rectè etiam Azorius p. 2. lib. 3. c. 17. *Apostolorum temporibus passim Presbyteri qui in civitatibus continebantur, simul quoque erant Episcopi, ut adessent, qui omnia Sacramenta conferre possent, uti in Ordinationibus veterum & SS. Pontificum sapè totidem Episcopos, quot Presbyteros, ac subinde plures etiam ordinatos legimus.* Nomen præterea Episcopi commune fuit, seu quòd primus Presbyterorum in Episcopum legeretur, seu quòd Presbyteri amplissimâ jurisdictione præditi erant. Sed hac super re lege Bel-

larm.

QQ 2

Iarm. lib. 1. de Cler. c. 15. Erbermannum lib. 3. de Cler. c. 4. Forerum & alios. Trita enim non vacat hic repetere.

Verum his non opus, cum ipse Nifanius se ipsum refellat: scribit enim: *Constitutiones suarum Ecclesiarum, electionem ministrorum suorum, tribuere statibus Hierarchicis, ordinationem vero Superintendenti & Presbyterorum presentia.* Hinc licet omnes Lutherani Ministri communi nomine Presbyteri sint, ordinationem tamen Superintendenti & Episcopo tribui ab alijs, asserit. Quid hoc aliud est, quam redire ad Catholicorum doctrinam? Sed alij, inquit, *hoc tribuunt Superintendenti*; ergo per constitutiones Ecclesie veltræ nihil adhuc est certi. Enimvero quam fluctuaris & lubricus es in tuâ navi? dic tandem aliquid finitè, si tibi tuisq; Vertumnis confidas. Catholicam sententiam damnatis, & ex vestra nihil certi audetis proferre. Quid hoc aliud est, quam scepticum Philosophum, ac semper dubitantem agere, & populum circumducere ludibrio?

Obijcit 2. *Carolus M. quidem ordinariè Episcopis reliquit potestatem ordinandi, nullibi tamen Presbyterorum Ordinationem irritam esse dixit.* Quid hic ais Nifani? nonne satis audivisti, quam irritam pronuntiavit Carolus M. Chorepiscoporum ordinationem, quod soli Presbyteri essent, & non ordinati Episcopi? scribis tam audacter, quam imperitus es Caroli M. constitutionum.

Urget: Nicolaus I. Pontifex Epist. ad Rudolphum Archiepiscopum Bituricensem scribit: *Chorepiscoporum consecrationes non esse iterandas, quod ad formam septuaginta discipulorum facti sint, quos quis dubitat Episcoporum habuisse officia?* Jam respondi, Chorepiscopos alios fuisse ritè ordinatos Episcopos, uti Titulares & Suffraganei sunt Episcopi nostri, quod & lib. 5. Capitularium cap. 169. indicat Carolus: alios intra gradum Presbyterorum constituisse, quo in gradu passim in Capitularium libris signantur, quorum Ordinatio irrita erat: tamen illis alia quædam minora Episcoporum officia, ut consecrationes sacrorum vasorum ac vestium, aliaque committi concedique potuerint. Et vero dum ad formam 70. discipulorum institutos dicit, intra Presbyterorum Ordinem reponit, & Episcopis minores facit, qui Apostolis succedunt; & hoc ipso, jure divino Episcopi majores agnoscuntur Presbyteris.

Obijcit 3. & inquit: *Intolerabile prorsus est asserere, quod ad successionem*

honem Apostolicam requiratur ordinatio facta ab Episcopo, qui in fidei professione faciat cum Romanâ Ecclesiâ: proferatur vel unus apex Scripturæ, quo hoc monopolij jus roboretur. Hæc stolidâ & stupida rui jactantia est. An tu nescis olim in ordinatione Sacerdotum moris fuisse, rogare ab ordinando, an Catholicus esset? ne quis hæreticus cum Catholicis ordinaretur. Quod & Hussitæ fecerunt: nondum enim tam perversi hi tum erant hæretici, quàm vos modò estis, qui sine ordinatione Episcopi, docetis posse veros Presbyteros & Sacerdotes esse. Romana verò & Catholica Ecclesia una est; eo, ut supra retuli, modo.

Non etiam Monopolium hoc est, sed Hierarchia Catholicæ Ecclesiæ, quæ ex ordinatione divinâ constat Episcopis, Presbyteris, & cæteris Ecclesiæ ministris: ut rectè definitum in Concilio Tridentino diximus. Inter Episcopos verò unus est successor Petri, & Episcopus omnium Episcoporum, ut suprâ toties assertum. Jam verò tot Scripturæ sunt apices hæc super re, quot testimonia Scripturæ de Primatu Petri, & Episcoporum potestate, ordinandi, regendique Ecclesiam Dei. Quæ si non vides, inter Prædicantum *talpas* censeri poteris. Contrâ optarem ego scire, quoniam apud vos Lutheranos *sunt status Hierarchici*, à quibus scribis electionem ministrorum fieri? Quis Scripturæ apex extat de hoc vestro Hierarchico statu? uti supra expendimus; in quo non Monarchiæ, non Hierarchiæ species, sed mera ataxia, & anarchia conspicitur. Sanè si electio ministrorum apud vos, ut dicitis, fiat à populo & Magistratu civili; atque illi Hierarchico statui inducuntur: consequens est, non tantum politicos Principes, sed & Consules, Senatores, mercatores, textores, & omne opificum genus, statum vestrum Hierarchicum ingredi. Viden', in quam non anarchiam & absurditatem vos hæresis vestra abducatur? quanta verò Hierarchiæ majestas in Catholica Ecclesia, in quâ sub Pontifice & Vicario Christi, Patriarchæ, Prælati, Archiepiscopi, Episcopi, & sub his Prælati Ecclesiæ, Presbyteri ac Sacerdotes, Diaconi seu Levitæ, Subdiaconi, cæteri que inferiores Ministri: ex his nemo est, qui non sacris initiatus: ut vel inde Hierarchiam ex ipso nomine agnoscas, si modò Græcam linguam intelligas.

Obijcit 4. Episcopi nomen, quod cum Græcum sit, Hieronymus vertit in Superintendentis nomen; ita enim ille Epistolâ ad Evagrium: *Episcopi nomen significantius Græcè dicitur, nam ἐπισκοπῆτες, id est, Superintendentes.*

perintendentes, unde *Episcopi* nomen tractum est. Addo ego Augustinum lib. 19. de Civit. Dei, c. 19. *Græcum enim*, inquit ille, *vocabulum*, quod ille qui *præficitur*, *eis*, quibus *præficitur*, *superintendit*, *curam eorum gerens*. & *Episcopi* nomen esse *Græcum*, & apud *Ethnicos veteres* fuisse nomen magistratus; cuius erat panis, & cæterarum rerum, quæ ad annonam spectant, curam habere: ut constat ex L. Munerum ff. de muneribus & honoribus. Hinc Cicero ad Atticum: *vult me Pompejus esse, quem tota hic maritima ora habeat ἐπίσκοπον*. Hinc Augustinus, ut habetur c. *Qui Episcopatum*. *Episcopi nomen est operis non honoris*: ut nominis etymologiam significaret, ab officio & curâ deducit. Igitur nomen *Episcopi* à profano Magistratu, ad sacros Ecclesiæ Præsules translatus est, quod eorum muneris sit, commissi gregis mores & vitam, inspicere & moderari. Unde c. *Clericus*, dist. 21. *Speculator* dicitur: quin Psalmo 108. uti Latina & vulgata versio habet, *Episcopatum ejus accipiat alter*, in Hebræo est, *Pekudatho*, quod præfecturam significat, *Pekudatho ikkach acher*: idque S. Petrus Act. 1. ad Judam retulit, in cuius locum successit Matthias. Itaque *Episcopi* nomen non modò officij & unctionis, sed utriusque potestatis est nomen, Ordinis videlicet & jurisdictionis sacra: quemadmodum id in Apostolis fuit. Nec dubium cuiquam esse potest, ejusmodi nomina imponere, penès Ecclesiam esse; uti ex innumeris alijs nominibus constat: quæ illa ex profano usu vocis ad sacrum transtulit. His positis, est *Superintendentis* sive *superattendentis* nomen, quo nunc promiscuè *Novatores* gloriantur, *Episcopi* munus ex parte significare possit, Ecclesia tamen *Episcopi* nomen, constanti sæculorum usu retinuit, nec ex aliâ significatione, quàm ex potestate Ordinis & jurisdictionis, quàm majores Sacerdotes designantur, uti Apostolus ad Hebræ. c. 7. *Minores à majoribus benedictionem accipere dixit. Sine ulla autem contradictione, quod minus est, à meliore benedicitur*: in Græco est *ὑπερτατος*, id est melior, major, ac dignior. Testatur id Scriptura, Patrum scripta, & Concilia omnia Oecumenica, à Nicæno ad Tridentinum, cæteraque nationalia, & provincialia, in quibus nemo *Superintendentis* nomine, sed *Episcopi* subscripsit. Unde nunc ista insania vestra, abrogato *Episcopi* nomine *Superintendentis* introducere? nisi quia *Episcopos* non habetis, cum potestate Ordinis & jurisdictionis; aut quia Lutherus auctor vestræ religionis

gionis Episcopus consecratus nunquam fuit, ut fateri vos necesse est; aut quia vel ipsum nomen Ecclesiam vestram destruit: nam Cypriano teste, *Episcopus est in Ecclesia, & Ecclesia in Episcopo*. Sanè si *Ecclesia non est, quæ Sacerdotes non habet*, judice Hieronymo; Ecclesia non erit, quæ Episcopos & majores Sacerdotes non habet. Hic si ad Carolum M. appelles, quo totus tuus liber spectat, quid aliud quàm Episcopos legis in Synodis Carolinis, Capitularium libris, & constitutionibus, ipsisque Caroli literis ac monumentis omnibus? vel in solis Capitularium libris, centies & septuagies Episcopi nomen leges, nullibi Superintendentis nomen.

Obijcis s. Nomen Superintendentis, quo te jactas, teste Hieronymo, quia Latinum est, significantius esse, falleris: usu tot sæculorum, Episcopi nomen significantius est, nec ante hæresin vestram cognitum, auditumque in populo, & ab Hieronymo & Augustino, non nisi explanationis gratiâ, est allatum, non ut Episcopi nomen abrogarent. Nec unquam D. Augustinus se Superintendentem scripsit, aut subscripsit in Concilijs Africanis. Sed & Presbyteri nomen Græcum est, quod Seniores significat; cur illud toleratis, aut non mutatis in Latinum nomen Senioris? Verùm quia id Sacerdotem non ita apertè significat, integrum relinquitis, perosi Sacerdotis nomen. Nam propriè dictos Sacerdotes vos non esse, jam antè confessus es. Imò cur Episcopi nomen in Dania & Suecia primarij vestri Ministrorum retinent, & in Saxonia ferre non potestis? nec tamen ita abrogare licuit, quin Politici Principes cum Episcopatibus à se occupatis diu retinuerint. Cur Diaconi nomen, quod Græcum est, retinetis, & Subdiaconi quod pari antiquitate nominis valet, abijcitis? Verbo, ut absolvā, Novatores estis, qui ut res sacras omnes, ita & nomina invertitis: idèò priscis hæreticis acceditis, quibus ab *εἰσέλω*, quod Latine est eligo, datum est nomen; eo quod rejectis antiquis, nova semper pro ingenio hæresis elegerint: quâ tamen in re non tam infanī fuere Ariani, Donatistæ, cæteri que veteres hæretici, qui Episcopi & Sacerdotum gloriosa nomina, nunquam ausi sunt tollere ex Ecclesijs suis: unde in Concilijs suis Episcopi, non Superintendentis nomine subscripserunt.

Ingeris postremùm Lutherum: *Et si is, inquis, non fuerit Episcopus, nec potestatem habuerit ab Ecclesia Romana, habuit tamen ab Ecclesia Catholica,*

tholica, cujus civis fuit. Non hic repetam, quod suprà ostendi, Ecclesiam Romanam & Catholicam esse eandem; tantum quæro, quam potestatem habuerit? sanè Episcopi non habuit, cum nunquam Episcopus consecratus fuerit; proinde nec ordinare Sacerdotes potuit, nec Ecclesiam regere: *Spiritus enim Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei* Act. 20.

At civis fuit Ecclesiæ Catholicæ: quasi verò omnis civis Reipub. Christianæ, sit Episcopus & Presbyter, cum potestate Ordinis & jurisdictionis. Hæc Lutheri est insania asserentis, omnes nasci Sacerdotes, etiam mulieres: credo quia improprie sunt Sacerdotes, offerendo preces, laudes, & dona ad altare.

Pergis, & dicis: *esto non habuerit Lutherus potestatem ex intentione ordinantis Episcopi, habuit tamen à Deo juxta intentionem Scriptura, sicut Christus, præter intentionem Pilati, vocatus est Rex Judæorum.* Nugæ sunt prædicantiæ: quasi verò materialis Scriptura ex cerebro Prædicantium explicata, faciat Episcopos & Sacerdotes, idque sine ministerio hominum, & communicata per Episcopos potestate Ordinis & jurisdictionis. Christum fuisse regem, constat ex Scriptura: At Lutherum fuisse Episcopum, quæ obsecro Scriptura id dicit? Ideo Pilatus rectius pronuntiavit de Christo, quàm Nifanius de Luthero. Hoc argumentum si valeat, eodem jure Calvinus, Zwinglius, Menno, ceterique hæresarchæ summam in Ecclesia sibi potestatem Ordinis & jurisdictionis vendicare poterunt. Quam hinc januam aperis omni hæresi in Ecclesiam! Hoc commentitio jure etiam Labbadaus sibi potestatem docendi, haud secus, quàm Nifanius, vendicare poterit.

Postremum dicis: *Lutherus fuit Doctor Academicus, cujus gradus auctoritate licuit illi universum orbem docere:* Hic denuo deliras: si enim solus gradus Doctoris dat hanc potestatem ubique docendi, quid ergo facit inissio? *Quomodo prædicabunt, nisi mittantur?* Rom. 10. Nec aliter Apostoli docendi munus suscipere Matth. 10. & 28. Marc. 16. Interim largiamur tibi, quod prætendis. Fuit sanè Lutherus ritè ordinatus Sacerdos, à Catholico Episcopo; accepit quoque potestatem docendi è Cathedra Scholæ: verum juxta professionem fidei, & doctrinam Catholicæ Ecclesiæ, quàm jurarat. At Lutherus postquam contra juramentum cœpit hæreses, & dogmata fidei Catholicæ contraria docere, per-
jurus

fuit, neque hanc potestatem docendi ex gradu Doctoris habuit, minus certe potestatem Episcopalem Ordinis & jurisdictionis, de qua hic agitur, cum eam nec ordinariâ, nec extraordinariâ viâ probare possit, nec magis ostendere, quàm Calvinus, aut Zwinglius, aut alius novæ Religionis auctor.

Imò inquit: *Lutherus fuit Presbyter, cujus est jure divino præesse.* Ecce quales Vertumni estis: Quando de jurisdictione externâ regendæ Ecclesiæ quærimus, negatis eam esse penès Episcopos & Presbyteros, sed omnem potestatem defertis politicis Principibus; quam ob causam Carolo M. primatum Ecclesiæ tribuis: Hic ex jure divino facis Presbyteros Ecclesiæ præfides. Distinguis tu quidem potestatem in externam & internam, atque illam Principibus tribuis, hanc Presbyteris, verum quam tu internam vocas, hæc externa & Spiritualis est in regenda Ecclesiâ: nam illam internam in Sacramento Pœnitentiæ ad absolvenda peccata non admittitis, neque Sacerdotes in hoc foro judices agnoscitis ex potestate clavium, neque eâ indigetis, qui soli fidei remissionem peccatorum adscribitis. Hic Nifanius supra omnes Theologos sapit, aut non intelligit quid scribat: aut explicet nobis, quæ sit illa interna potestas regendæ Ecclesiæ in Ministris Ecclesiæ vestræ, distincta à potestate externa politicorum Principum; quando eo ipso quod potestas sit regendæ Ecclesiæ, in sacrorum Ministris externa esse debeat: haud secus quam in politicis Ministris, ut supra à nobis demonstratum est.

C A P V T X V I I.

An Episcopus potestate jurisdictionis major sit Presbyteris, idque jure divino ei competat.

Altera hæc pars est hujus quæstionis: Negant heterodoxi, interque hos Nifanius, qui ut Presbyteros potestate Ordinis, ita potestate jurisdictionis, pares facit Episcopis. Afferunt Catholici

R R

tholici